

RÓŻNICE JĘZYKOWE, KULTUROWE I SYSTEMOWE W PRZEKŁADZIE INDONEZYJSKO-POLSKIM NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH FRAGMENTÓW PEŁNOMOCNICTWA SZCZEGÓLNEGO

Daria ZOZULA, mgr
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Językoznawstwa
dariaz@amu.edu.pl

Abstrakt: Celem tego artykułu jest analiza tekstów indonezyjskiego pełnomocnictwa szczególnego oraz tekstu jego tłumaczenia na język polski. Autorka prezentuje najciekawsze zagadnienia tłumaczenia polsko-indonezyjskiego na podstawie wybranych klauzul z w/w dokumentu takie jak: nagłówek, komparycja, oznaczenie pełnomocnika oraz inne, które następnie poddaje analizie gramatyczno-terminologicznej, odwołując się w razie potrzeby do rzeczywistości prawnej Republiki Indonezji i Rzeczypospolitej Polskiej. Analiza poprzedzona jest wprowadzeniem zawierającym definicje prawne dotyczące tematu pełnomocnictw. Podsumowując każdą część analizy, autorka wyciąga wnioski o charakterze translacyjnym i proponuje inne możliwe tłumaczenia. Artykuł zawiera podsumowanie mówiące, że źródłami występujących problemów translacyjnych w przekładzie tekstów prawnych z języka polskiego na język indonezyjski są w równym stopniu różnice typologiczne pomiędzy językami fleksyjnym (język polski) i aglutynacyjnym (język indonezyjski), różnice pomiędzy systemami prawnymi obu krajów oraz różnice kulturowe. Przekład z zakresu prawa w parze językowej indonezyjsko-polskiej jest dziedziną rozległą i wymaga dalszych badań.

Słowa kluczowe: indonezyjski język prawny, pełnomocnictwo, analiza porównawcza, tłumaczenie

INDONESIAN POWER OF ATTORNEY AND ITS POLISH TRANSLATION – SELECTED ISSUES AND TRANSLATION PROBLEMS

Abstract: The purpose of this paper is to analyze and compare authentic texts of Indonesian powers of attorney to sell real estate with its Polish translation. The analysis starts with the definition of parallel texts and explanation of the research method. The author has chosen six most interesting clause, the ones that are potentially problematic and feature issues related to the differences in the legal systems or languages of both countries. The ending conclusion is that differences between the morphology and grammar of Polish and Indonesian as well as differences between the legal systems may be the source of translation problems. The subject of Polish-Indonesian comparative legilinguistics is vast and should be further researched into.

Keywords: Indonesian legal language, power of attorney, comparative legilinguistics, Indonesian-Polish translation

SURAT KUASA JUAL DAN TERJEMAHANNYA KE DALAM BAHASA POLANDIA – PENALITIAAN KOMPARATIF

Abstrak: Tujuan makalah ini ialah untuk menganalisa dan membandingkan teks surat kuasa dalam Bahasa Indonesia menyangkut hal jual-beli properti dengan terjemahan bahasa Polandia. Analisa dimulai dari penjabaran definisi teks yang dimaksud serta metoda penelitian yang dipakai. Penulis telah memilih enam buah contoh berkas yang memiliki tingkat kesulitan tinggi serta menunjukkan perbedaan dalam sistem hukum maupun padanan kosakata yang dipakai di kedua negara itu. Kesimpulan akhir menunjukkan bahwa perbedaan morfologi dan tatabahasa bahasa Polandia dan Indonesia serta perbedaan antara sistem hukum yang berlaku di kedua negara tersebut dapat menjadi sumber kesalahan terjemahan. Subyek dalam bahasa hukum komparatif (comparative legilinguistics) adalah sangat luas dan masih memerlukan penelitian lebih lanjut.

Kata Kunci: bahasa hukum, surat kuasa, bahasa hukum komparatif (comparative legilinguistics), terjemahan Bahasa Indonesia-Polandia

1. Metoda Badawcza

Przedmiotem analizy porównawczej omówionej w niniejszym artykule jest pełnomocnictwo do sprzedaży nieruchomości w języku indonezyjskim oraz jego tłumaczenie na język polski. W analizie porównawczej tekstów, w której głównym ośrodkiem zainteresowania jest terminologia i składnia zazwyczaj analizuje się korpusy tekstów porównywalnych lub/i paralelnych. Zgodnie z terminologią stosowaną w językoznawstwie korpusowym teksty porównywalne to teksty oryginalne w przynajmniej dwóch językach charakteryzujące się ściśle określonymi cechami wspólnymi. Zastosowano metodę porównania tekstów paralelnych, nazywanych także równoległymi, są to co najmniej dwa teksty, z których jeden jest tekstem oryginalnym tworzonym w języku A, a drugi jego tłumaczeniem w języku B (por. Lewandowska-Tomaszczyk, 2006, 178). Matulewska zauważa, że „z punktu widzenia przekładu najbardziej wiarygodnym źródłem informacji terminologicznej i tekstowo-normatywnej są zawsze teksty tego pierwszego rodzaju [porównywalne]” (Matulewska 2008, 55) a Kubacki dodaje „stanowią zatem źródło fachowych wyrażeń i standardowych sformułowań, ale i zwrotów idiomatycznych, które można wykorzystać w tłumaczeniu” (Kubacki 2013, 146). Mając na uwadze powyższe stwierdzenia, w przypadkach wystąpienia wątpliwości co do właściwego tłumaczenia terminu posiłkowałam się również zbiorami innych tekstów porównywalnych zawierających między innymi pełnomocnictwo procesowe czy *Surat kuasa jual mobil*. Tekst źródłowy wraz z jego tłumaczeniem omówiłam zgodnie z istniejącym podziałem na paragrafy i oddzielnie omówiłam problemy tłumaczeniowe, które wystąpiły w danej części skupiając się przede wszystkim na zagadnieniach terminologicznych. Starłam się w miarę możliwości przedstawić istotne dla przekładu różnice w rzeczywistościach prawnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz Republiki Indonezji.

Analiza jakiegokolwiek tekstu prawnego wymaga gruntownej wiedzy zarówno z dziedziny prawa krajów, w których zostały one stworzone jak i językoznawstwa. Przed właściwym badaniem tekstów dokonałam analizy literatury z tych dziedzin.

Głównymi źródłami wiedzy na temat systemu prawa kraju języka wyjściowego i docelowego były polski Kodeks cywilny (k.c.) oraz *Kitab Undang-Undang Perdata*

(KUHPer) czyli indonezyjski kodeks cywilny, zwłaszcza dział XIV księgi pierwszej na temat pełnomocnictw (a także teksty podręczników akademickich stosowanych na uczelniach wyższych w obu krajach, szczególnie *Pengantar Hukum Indonesia* pod redakcją Mulyati, *Zobowiązania* pod redakcją Czachórskiego oraz *Zarys prawa cywilnego* pod redakcją Baranowskiej).

Kolejną metodą badawczą zastosowaną przeze mnie były konsultacje ze specjalistami w dziedzinie przekładu lub prawa. Przy ustalaniu niektórych terminów, jako że obecnie jeszcze nie istnieje ogólny słownik polsko-indonezyjski, o słowniku prawniczym w tej parze językowej nie wspominając, pomocne okazały się portale dla tłumaczy specjalistycznych takie jak *www.proz.com* gdzie znaleźć można kilka problematycznych terminów indonezyjskich (np. *Rukun Tetangga*) z propozycjami ich tłumaczenia na język angielski czy holenderski. Dużą rolę w niniejszej pracy odegrała też obserwacja empiryczna czyli zdobyta w praktyce, poprzez uczestnictwo w życiu codziennym społeczności indonezyjskiej wiedza na temat działania *Rukun Warga* i *Rukun Tetangga* oraz zwyczajów panujących w jednej z indonezyjskich kancelarii notarialnej w mieście Bogor.

2. Definicje

W obrocie cywilnoprawnym czynności prawnej zazwyczaj dokonuje osoba, której mają bezpośrednio dotyczyć skutki prawne tej czynności (Mojak 2008, 167). Osoba uprawniona do wykonania czynności prawnej może także jej dokonać poprzez swojego pełnomocnika,

Akt notarialny jest to „dokument urzędowy w szczególnej formie potwierdzający dokonanie określonej czynności prawnej. Tryb sporządzania i postępowania z aktami notarialnymi określają, według prawa polskiego, artykuły 91-95 ustawy.” W polskim systemie prawnym wyróżniamy przedstawicielstwo i pełnomocnictwo. „Przedstawicielstwo polega na tym, że jedna osoba, zwana przedstawicielem dokonuje w imieniu drugiej osoby, zwanej reprezentowanym, czynności prawnej, (...) która wywołuje skutki prawne bezpośrednio dla reprezentowanego” (Mojak 2008, 165). Przedstawicielstwo dzieli się dalej na przedstawicielstwo ustawowe (kiedy jego źródłem jest ustawa) oraz pełnomocnictwo (kiedy jego źródłem jest jednostronne oświadczenie woli). W prawie indonezyjskim nie ma terminologicznego rozróżnienia na przedstawicielstwo ustawowe i pełnomocnictwo (rozumiane jako przedstawicielstwo na podstawie umocowania). Według definicji słownika prawnego autorstwa Subardiego, pełnomocnictwo to „dokument nadający komuś prawo do dysponowania czymś”¹ (tłumaczenie D. Zozula). Subekti i Tjitrosoedibio (1989, 69) podają ponadto następującą definicję:

Kuasa/Wenang (Pełnomocnictwo/ Umocowanie), **lastgeving (Bld)** – udzielenie komuś innemu prawa do wykonania czynności prawnej w imieniu mocodawcy, – **khusus speciale volmacht** – umocowanie szczególne tylko do dokonania jednej

¹ **Surat Kuasa** (ind.); Surat yang isinya adalah pemberian kuasa kepada seseorang untuk mengurus sesuatu (lihat pasal 1796 KUH Perdata)

określonej czynności prawnej, np. wniesienia apelacji czy próby o wniesienie kasacji etc. (tłumaczenie: D. Zozuła)².

Udzielenie pełnomocnictwa jest jednostronną czynnością prawną i może mieć dowolną formę, jednakże ponieważ „umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości powinna być zawarta w formie aktu notarialnego” (art. 158 k.c.) to pełnomocnictwo do sprzedaży nieruchomości również musi być dokumentem poświadczonym notarialnie (por. art. 99 k.c.). Akt notarialny jest to „dokument urzędowy w szczególnej formie potwierdzający dokonanie określonej czynności prawnej. Tryb sporządzania i postępowania z aktami notarialnymi określają według prawa polskiego artykuły 91-95 ustawy Prawo o notariacie” (<http://www.ehipoteka.com.pl/akt-notarialny.html>). Pełnomocnictwo szczególne „dotyczy konkretnie oznaczonej czynności prawnej (np. do sprzedaży określonej nieruchomości)” (Filipiak 168, w: Baranowska 2008)

3. Analiza tekstu źródłowego pełnomocnictwa szczególnego w języku indonezyjskim i jego tłumaczenia na język polski.

Analizowane teksty to oryginalny tekst pełnomocnictwa do sprzedaży nieruchomości w języku indonezyjskim (poświadczony notarialnie) oraz jego tłumaczenie na język polski. W chwili tłumaczenia tego tekstu, w 2013 roku nie było w Polsce ani jednego tłumacza przysięgłego polsko-indonezyjskiego, tłumaczenie zostało wykonane przez absolwenta filologii indonezyjsko-malajskiej.

3.1. Nagłówek

Tabela 1. Nagłówki w tekście źródłowym i tekście docelowym.

Tekst wyjściowy	Tekst docelowy
AKTA KUASA JUAL Nomor: 3.-	Pełnomocnictwo do sprzedaży (nieruchomości) Numer: 3.-

Nagłówek w oryginale napisany wielkimi literami, składa się z trzech wyrazów: rzeczownika w liczbie pojedynczej *Akta* – „akt” oraz złożenia rzeczownika z przydawką dopełniającą *Kuasa* „moc”, *Jual* „sprzedaży”. Rzeczownik *Akta* jest zarezerwowany dla dokumentów poświadczonych notarialnie oraz dokumentów administracji stanu cywilnego (np. Akt urodzenia – *Akta Kelahiran*, Akt zgonu *Akta kematian*).

Tłumaczenie, składa się rzeczownika (pełnomocnictwo) i rzeczownika z przydawką przymiową (do sprzedaży). W zależności od treści dokumentu można zastosować nagłówki: „Pełnomocnictwo” (*Surat Kuasa*), „Pełnomocnictwo szczególne” lub „Pełnomocnictwo szcze-

² **Kuasa, wenang;** ke-an. Pemberian-, lastgevig (Bld) pemberian kewenangan kepada orang lain untuk melakukan perbuatan-perbuatan hukum atas nama Si pemberi kuasa. (...) - **khusus, specjale volmacht**, hanya untuk melakukan perbuatan-perbuatan tertentu saja, misalnya untuk naik banding, Mohon kasasi dsb. (Subekti, Tjitrosuedibio 1989: 69)

gólne do sprzedaży nieruchomości”. W tłumaczeniu zastosowano technikę dodania dodając „nieruchomości”. Pomimo tego, że wersja, która dookreśla przedmiot sprzedaży jest możliwa i występuje we wzorach pism w podręcznikach akademickich, w wersji źródłowej słowa nieruchomości (*barang tetap* lub bardziej odpowiednie *tanah* – ziemi lub *rumah* – domu) nie ma. Ponieważ w Polsce forma pełnomocnictwa szczególnego wymaga szczegółowego określenia przedmiotu np. sprzedaży, z treści dokumentu wynika, że tym przedmiotem jest nieruchomości.

3.2. Komparycja

Tabela 2. Komparycja w tekście źródłowym i tekście docelowym.

Tekst wyjściowy	Tekst docelowy
<p><1>- Pada hari ini, Rabu, tanggal 01-04-2010 (satu April duaribu sepuluh); Pukul 10.30 WIB (sepuluh lewat tiga puluh menit, Waktu Indonesia Bagian Barat); <2> Hadir di hadapan saya, JANA MUYONO, Sarjana Hukum, Notaris di Jakarta, dengan dihadiri saksi-saksi yang telah dikenal oleh saya, Notaris dan namanya akan disebut pada bagian akhir akta ini:</p>	<p><1> Dnia 1.04.2010r. (pierwszego kwietnia dwa tysiące dziesiątego roku), to jest w środę, o godzinie 10.30 (dziesiątej trzydzieści), <2> przede mną, magistrem prawa, Notariuszem Jana Mulyono w Kancelarii Notarialnej z siedzibą w Dżakarcie oraz w obecności znanych mi, notariuszowi świadków, których nazwiska zostaną wymienione poniżej, stawił się:</p>

Polscy i indonezyjscy badacze nie są zgodni co do podziału poszczególnych części umowy. W Polsce komparycją nazywa się „wstępną część dokumentu prawnego, zawierającą dane osobowe uczestników aktu lub stron procesu” (słownik PWN), która ponadto zawiera także bardzo często oznaczenie czasu i miejsca zawarcia umowy co jest traktowane jako część komparycji. W prawie indonezyjskim natomiast bardzo jasno oddziela się oznaczenie miejsca i czasu zawarcia umowy od oznaczenia stron. Naja (2006, 116-117) definiuje komparycję jako „wstęp do umowy, który zawiera dokładne informacje o stronach, dzięki którym można je zidentyfikować, takie jak: nazwisko zawód wykonywany i miejsce zamieszkania każdej ze stron, Podstawę prawną do wykonania danej czynności przez stronę, oraz termin którym dana strona będzie w dalszej części zobowiązania nazywana” (tłumaczenie D. Zozula). Sama komparycja jest jedynie częścią wstępu do umowy *Bagian pembukaan*, inne to *tempat dan waktu kontrak diadakan* (czas i miejsce zawarcia umowy) oraz *recitals* czyli wyjaśnienie okoliczności zawarcia umowy.

<1> W indonezyjskich aktach notarialnych należy podać tak zwaną pełną datę (*tanggal lengkap*) razem z dniem tygodnia (w tym wypadku środa - **Rabu**), godziną i strefą czasową, w której dokument został sporządzony. Indonezja znajduje się w trzech strefach czasowych: *Waktu Indonesia Barat (WIB)*, – czas zachodnio indonezyjski (UTC+7), *Waktu Indonesia Tengah (WITA)* – czas środkowo indonezyjski (UTC +8) oraz *Waktu Indonesia Timur (WIT)* – czas wschodnio-indonezyjski (UTC+9)

<2> W języku indonezyjskim nie ma gramatycznych wyznaczników czasu. Niekiedy występują wyznaczniki leksykalne: *sudah* lub *telah* („już”) odnoszące się do czynności dokonanych, interpretuje się jako czas przeszły, *sedang* („w trakcie”) jako czas teraźniejszy oraz *akan* („będzie”) jako czas przyszły. Jak można zauważyć, w cytowanym zdaniu nie znajdziemy żadnego z wyżej wymienionych słów, a pomimo tego czasownik „stawić się” jest w tłumaczeniu w czasie przeszłym. Wynika to z tego, że bardzo często czas w języku indonezyjskim oznacza się kontekstowo. W omawianym fragmencie dokumentu: *Hadir di hadapan saya* (tłumaczenie dosłowne: „jest/był/będzie obecny zwrócony w moją stronę”) nie ma jak już wspomniano, wyznacznika czasu, a w jego otoczeniu nie ma wskazówki w jakim czasie jest dane zdanie ani czy dana osoba jest płci męskiej czy żeńskiej. Na podstawie tylko tego jednego fragmentu nie jesteśmy w stanie z całkowitą pełnością określić w jakim czasie powinien ten fragment być przetłumaczony. W tłumaczeniu zastosowano jednak sformułowanie „stawił się” – czasownik rodzaj męski w stronie zwrotnej wyrażony w czasie przeszłym, typową konstrukcją dla polskich dokumentów w formie aktu notarialnego. Z dalszej części tekstu wiadomo, że mocodawca jest mężczyzną a w klauzuli zamykającej dokumentu czytamy: *Diberikan sebagai salinan yang sama bunyinya* (odpis niniejszego aktu notarialnego wydano) logicznym jest, że zanim dokument został sporządzony a jego odpis wydany mocodawca musiał najpierw zjawić się w kancelarii notarialnej.

3.3. Oznaczenie mocodawcy

Tabela 3. Oznaczenie mocodawcy w tekście źródłowym i tekście docelowym.

Tekst wyjściowy	Tekst docelowy
Tuan JAN KOWALSKI, anak/putra dari JANA dan MARI, lahir di Warsawa pada tanggal 11.01.1920 (sebelas Januari seriru sembilanratus dua puluh), Warga Negara Polandia, Swasta, bertempat tinggal di Polandia, pemegang paspor nomor AB1234567, yang akan berakhir pada tanggal 11.09.2017 (sebelas September dua ribu tujuh belas).	Pan JAN KOWALSKI, syn Jana i Marii, urodzony w Warszawie, dnia 11.01.1920 (jedenastego stycznia tysiąc dziewięćset dwudziestego roku), obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, prywatny przedsiębiorca, zamieszkały w Polsce, legitymujący się paszportem o numerze AB1234567, którego data ważności upływa 11.09.2017 (jedenastego września dwa tysiące siedemnastego roku).

Zgodnie z indonezyjskim tekstem źródłowym ojciec mocodawcy ma na imię JANA a matka MARI – na podstawie domniemania można stwierdzić, że powinno być „Jan” i „Maria”. Ten błąd może wynikać z dwóch powodów. Po pierwsze język indonezyjski nie jest językiem fleksyjnym a aglutynacyjnym, co oznacza, że rzeczowniki nie podlegają w języku indonezyjskim fleksji. Formuła „syn” (imię w dopełniaczu) i nazwisko (imię w dopełniaczu + nazwisko w mianowniku) występuje w niektórych polskich starszych dokumentach. Innym wytłumaczeniem błędnego zapisu imion rodziców mocodawcy może być fakt, iż w Indonezji imię Jana występuje i jest imieniem męskim, natomiast imię Maria może przybrać także formę „Mari”, „Marya” lub „Marie”.

W tej sytuacji w tłumaczeniu powinny znaleźć się informacje zgodne z tekstem oryginału oraz przypis tłumacza, zamieszczony w nawiasach kwadratowych wyjaśniający możliwość zaistnienia pomyłki.

3.4. Klauzula potwierdzająca zdolność do dokonania czynności prawnej mocodawcy

Tabela 4. Klauzula potwierdzająca zdolność mocodawcy do dokonania czynności prawnej w tekstach źródłowym i docelowym.

Tekst wyjściowy	Tekst docelowy
-menurut keterangannya untuk melakukan tindakan hukum dalam akta ini bertindak untuk diri sendiri dan tidak perlu mendapat persetujuan dari siapapun.	Zgodnie z przedstawionymi dokumentami strona ma zdolność do dokonania niniejszej czynności prawnej, bez zgody osób trzecich.

Klauzule w tekście oryginału nie są, tak jak zwykle dzieje się w tekstach polskich, oddzielone nagłówkami mówiącymi o zawartości umowy. Tekst ma charakter jednolity, poszczególne klauzule rozpoczynają się od myślników, dodatkowo pionowa linia biegnąca po lewej stronie dokumentu jest przerywana zgodnie z długością poszczególnych klauzul. Taka budowa dokumentu rzutuje również na formy gramatyczne zastosowane w tekście. Tłumaczenie dosłowny powyższego fragmentu to „zgodnie z jego wyjaśnieniami, aby wykonać czynność prawną poprzez ten dokument, działa dla siebie i nie potrzebuje niczyjej zgody”. Jest to jakoby urwane zdanie bezpodmiotowe, w którym brak również znaków przestankowych. Przy tłumaczeniu należy zastosować techniki adaptacji i kompensacji tekstu na podstawie własnej znajomości realiów prawnych obu krajów. Fragment w tłumaczeniu ma formę odrębnej klauzuli. Do tłumaczenia można wprowadzić: podmiot – strona oraz przedstawione dokumenty, ponieważ indonezyjski czasownik *keterangan* – wyjaśnienia wraz z sufiksem *-nya* (zaimek dzierżawczy trzeciej osoby liczby pojedynczej) można przetłumaczyć jako „jego wyjaśnienia” oraz „jego czynności wyjaśniające”. Warto zaznaczyć również, że w prawnym języku indonezyjskim występuje termin mocodawca – *Pemberi kuasa*, jednakże w całym tekście analizowanego pełnomocnictwa szczególnego termin ten nie występuje ani razu. Dwukrotnie natomiast pojawia się termin *Pihak* - Strona lub *Pihak Pertama* (lit. „pierwsza strona” – mocodawca) i *Pihak Kedua* (lit. „druga strona” – pełnomocnik).

3.5. Klauzula wskazująca dwóch świadków dokonania czynności.

Tabela 5. Klauzula oznaczająca świadków obecnych przy dokonaniu czynności.

Tekst wyjściowy	Tekst docelowy
1. Tuan EKO DWIANTI, Sarjana Hukum, lahir di Bandung pada tanggal 31-10-1980 (tiga puluh satu Desember seribu sembilan ratus delapan puluh), Warga Negara Indonesia, Bertempat tinggal di Jakarta, Rukun Tetangga 013, Rukun Warga 002, Kelurahan Pondok Selatan, Kecamatan	1. Pan Eko Dwianti magister prawa, urodzony w Bandung dnia 31 października 1980, obywatel Republiki Indonezji, zamieszkały w Dżakarcie, okręg 13, podokręg 02, dzielnica Kelurahan Pondok Selatan, gmina Kebayoran Lama w Dżakarcie Południowej, legitymujący się dowodem tożsamości o nu-

<p>Kebayoran Lama, Kotamadya Jakarta Selatan, pemegang Kartu Tanda Penduduk nomor: 1234567654321123; 2.Tuan SUKMANA, lahir di Jakarta pada tanggal <i>lima belas Agustus seribru sembilan ratus enam puluh dua (15-08-1962)</i>, Warga Negara Indonesia, bertempat tinggal di Jalan Kanaakan, Rukun Tetangga 009, Rukun Warga 001, Kelurahan Duren Dua, Kecamatan Pancoran, Kotamadya Jakarta Selatan, pemegang Kartu Tanda Penduduk nomor: 09.5308.150879.7043</p>	<p>merze: 1234567654321123. 2. Pan Sukmana, urodzony w Dżarkarcie, dnia 15 sierpnia 1962 roku zamieszkały przy ulicy Kanayakan, podokręg 009, okręg 001, dzielnic Duren Tiga, dzielnic Pancoran w Dżarkarcie południowej, legitymujący się dowodem tożsamości o numerze: 09.5308.150879.7043</p>
---	--

W indonezyjskich dokumentach poświadczonych notarialnie zazwyczaj daty podaje się zapisane słownie z zapisem cyfrowym w nawiasie w kolejności: dzień, miesiąc, rok (oddzielone łącznikiem). W tekście wyjściowym daty podane są niespójnie, w pierwszym przypadku najpierw występuje zapis cyfrowy, słowny w nawiasie, a w drugim na odwrót. W tej sytuacji w tłumaczeniu powinien być zastosowany zapis właściwy dla tekstów polskich.

Od pierwszego stycznia 1999 roku w Polsce obowiązuje nowy podział administracyjny. Dawne 49 województw scalono w 16 większych województw oraz przywrócono jednostkę organizacyjną powiat. W tym samym czasie w Indonezji po obaleniu rządów Suharto i wprowadzeniu demokracji w wyniku znacznej decentralizacji podział administracyjny Republiki Indonezji również uległ zmianie. W wyniku tych zmian obecne podziały administracyjne Polski i Indonezji są do siebie bardzo podobne, co ułatwia tłumaczenie terminów związanych z tym tematem. Poniżej przedstawiam tabelaryczne porównanie podziałów administracyjnych Polski i Indonezji:

Tabela 6. Porównanie podziału administracyjnego Rzeczypospolitej Polskiej i republiki Indonezji

Stopień	Rzeczpospolita Polska	Republika Indonezji
I	województwo	Provinsi/ Daerah Istimewa/ Daerah
II	powiat/ miasto	Kabupaten
III	gmina wiejska/gmina miejska	Kecamatan/distrikt
IV	wieś/osiedle	Kelurahan/ Desa/ Kampung/ Lembang
	osiedle	Rukun Warga
	wspólnota sąsiedzka	Rukun tetangga

Pomimo dużych podobieństw w podziale administracyjnym obu państw występują jednak pewne potencjalnie problematyczne różnice. W Indonezji funkcjonują dwie jednostki

administracyjne „pomocnicze”: *Rukun Warga* i *Rukun Tetangga*, które nie występują w polskiej rzeczywistości. *Rukun Warga* to nieformalna organizacja społeczna rozpoznawana i wspierana przez rząd indonezyjski stworzona, aby pielęgnować i utrzymać idee wspólnotowe i wzajemnej pomocy oraz aby wspierać i usprawniać działanie jednostek podziału administracyjnego takich jak gminy i osiedla. Każdy *Rukun Tetangga* składa się z 30 do 50 głów rodziny (na podstawie: Permendagri No.7/1983 tentang Pembentukan RT dan RW). Mając na uwadze powyższą definicję *Rukun Warga* można by przetłumaczyć ten termin jako „Rada osiedlowa”, a *Rukun Tetangga* jako „radę sąsiedzką” jednakże, ponieważ w Polsce funkcjonują organizacja o tej nazwie a ich funkcje znacznie różnią się od indonezyjskiej *RT* i *RW* (np. w polskich dowodach tożsamości nie podaje się wiadomości na temat rady osiedla) mogło by to wprowadzić odbiorcę tłumaczenia w błąd. Dlatego należy wprowadzić własne terminy odpowiadające *Rukun Warga* i *Rukun Tetangga* na przykład *okręg (Rukun Warga)* oraz *podokręg (Rukun Tetangga)*.

3.6. Klauzula zamykająca.

Tabela 7. Klauzula zamykająca w języku źródłowym i docelowym.

Tekst wyjściowy	Tekst docelowy
<p>-<1>Segera setelah akta ini dibacakan oleh saya, Notaris kepada penghadap dan saksi-saksi, maka seketika ditanda tangani lah akta ini oleh penghadap, saksi-saksi dan saya, Notaris.</p> <p>-<2>Dilangsungkan dengan tanpa perubahan.</p> <p>-<3>Minuta akta ini telah ditanda tangani dengan semestinya.</p>	<p>- Niezwłocznie po tym jak niniejszy dokument został przeze mnie, notariusza odczytany mocodawcy i świadkom, został on przez mocodawcę, świadków oraz mnie, notariusza, potwierdzony, oraz podpisany.</p>

Tekst wyjściowy składa się z trzech zdań, każde w innym punkcie, natomiast w tekście docelowym jest tylko jedno. W celu wyjaśnienia zastosowano technikę kompensacji. Przytoczę tłumaczenie literalne tego fragmentu: „<1> Po odczytaniu przeze mnie – notariusza niniejszego dokumentu stronie oraz świadkom, strona, świadkowie oraz ja – notariusz podpisaliśmy go. <2> „[Dokument] został zatwierdzony/poddany dalszym procedurom bez wprowadzania zmian” oraz <3> oryginał dokumentu został prawidłowo podpisany.” Pierwsze zdanie w języku polskim brzmiałoby nienaturalnie, uderzające jest powtarzane dwa razy (i przewijające się przez cały tekst kilkakrotnie) podkreślenie, że osobą sporządzającą dokument jest notariusz. Dwukrotne pojawiają się też świadkowie i strona a dokładniej *Penghadap* – osoba, która stoi przed kimś/czymś – w tym wypadku przed instytucją notariusza, ekwiwalentem jednowyrazowym jest tu „stawiający się”, jednakże tłumacz przetłumaczył ten termin jako „mocodawcę”. Drugie zdanie zostało zastąpione frazą „został potwierdzony”. *Minuta akta* w języku indonezyjskim to oryginał dokumentu sporządzonego przez notariusza, który należy umieścić w repozytorium. Termin ten jest potencjalną pułapką dla początkujących tłumaczy, ponieważ mogą go pomylić z angielskim „fałszywym przyjacielem” – *minutes*, terminem, który w biznesowym języku angielskim oznacza „protokół”.

4. Wnioski

Przekład wszelkich dokumentów z języka indonezyjskiego na język polski jest trudny ze względu na wiele czynników. Największym źródłem problemów może okazać się znaczna różnica w rzeczywistościach prawnych polskiej i indonezyjskiej. Częściowo wymaga od tłumacza kompetencji nie tylko na poziomie językowym, ale również na poziomie prawoznawczym – w ciągu ostatnich kilku lat indonezyjskie prawo przeszło szereg. Przykładem takich różnic są nieprzystające do siebie podziały administracyjne obu krajów. Jako przykład może posłużyć przytoczony powyżej problem z terminami **Rukun Warga** i **Rukun Tetangga**. Dodatkowo, należy znać specyfikę realiów prawnych miejsca sporządzenia dokumentu, poszczególne prowincje mogą różnić się nie tylko sposobem podziału administracyjnego (np. w prowincji specjalnej Yojgakarta występuje dodatkowy stopień podziału administracyjnego), ale nawet systemem prawnym (Szariat w Aceh). Indonezyjski **Akta Kuasa Jual** (czyli pełnomocnictwo szczególne do sprzedaży) wymaga doprecyzowania w tłumaczeniu na język polski („*Pełnomocnictwo szczególne do sprzedaży nieruchomości*”). Ponadto wiele trudności może być spowodowanych przez specyfikę języków polskiego i indonezyjskiego, przede wszystkim przez różnice w ich gramatyce i terminologii. Morfologia języka indonezyjskiego jako języka aglutynacyjnego stwarza wiele okazji do tłumaczenia dosłownie sensu złożeń rzeczownikowych co może prowadzić do błędnego tłumaczenia i w konsekwencji do nonsensu. Problematyczne również mogą się okazać różnice w makrostrukturze wzorów tekstów indonezyjskiego i polskiego. Należy przeprowadzić dalsze badania w celu dokładniejszego zbadania problematyki przekładu polsko-indonezyjskiego tekstów prawnych i prawniczych

Bibliografia

- Baranowska, Małgorzata. 2008. *Zarys prawa cywilnego*. Lublin: Verba.
- Czachórski, Witold. 2009. *Zobowiązania. Zarys wykładu*. Warszawa: Lexis-Nexis.
- Naja, Daeng. 2006. *Contract Drafting*. Bandung: PT Citra AdityaBakti.
- Kubacki, Artur. D. 2013. Teksty paralelne jako narzędzie pomocnicze przy sporządzaniu tłumaczeń. W *Comparative Legilinguistics*, t. XIII, Instytut Językoznawstwa, Uniwersytet Im. Adama Mickiewicza, Poznań.
- Lewandowska-Tomaszczyk, Barbara. 2005. *Podstawy języka korpusowego*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Matulewska, Aleksandra. 2008. Umowa najmu w aspekcie translologicznym polsko-angielskim. W *Język, Komunikacja, Informacja*, nr 3, 2008, Poznań.
- Mojak, Jan. 2008. „Przedstawicielstwo” W *Zarys prawa cywilnego*. red. Baranowska M. 165-170 Verba, Lublin.
- Mulyati, Lily. 2007. *Pengantar Hukum Indonesia*. Jakarta: Badan Penerbit Fakultas Hukum Universitas Indonesia.
- Subekti, i Tjitrosoedibio. 1989. *Kamus Hukum*. Jakarta: Pradana Paramita.
- Sudarsono. 1999. *Kamus Hukum*. Jakarta: PT Rineka Cipta.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

Źródła internetowe:

- Latumeten, Pieter. „Teknik Pembuatan Akta PPAT”
http://medianotaris.com/teknik_pembuatan_akta_ppat_versi_perkaban_berita338.html
(Data dostępu: 4.12..2014)
- Indonezyjski kodeks cywilny, Kitab Undang-Undang Perdata
http://hukum.unsrat.ac.id/uu/kolonial_kuh_perdata.pdf (data dostępu: 4.12.2014)
- <http://www.ehipoteka.com.pl/akt-notarialny.html> (data dostępu: 6.02.2015)

